

Xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm trong quản lý giáo dục ở trường trung học phổ thông

Lê Quang Dũng¹, Huỳnh Gia Bảo^{*2}

¹ Email: lqdung2202@gmail.com
Trường Trung học phổ thông Gò Công
Phường 5, thị xã Gò Công, Tiền Giang,
Việt Nam

* Tác giả liên hệ

² Email: hgbao@ctu.edu.vn
Trường Đại học Cần Thơ
Khu II, đường 3/2, Xuân Khánh, Ninh Kiều,
Cần Thơ, Việt Nam

TÓM TẮT: Đạo đức được xem là khái niệm luân thường đạo lý của con người. Giáo dục đạo đức cho học sinh là nhiệm vụ quan trọng, có tính chất nền tảng. Để thực hiện mục tiêu đó, nhà trường phổ thông có thể thông qua nhiều con đường, trong đó, thông qua hoạt động trải nghiệm là con đường có ưu thế, mang lại nhiều hiệu quả. Bài viết đề cập đến vấn đề xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm trong quản lý giáo dục ở trường trung học phổ thông.

TỪ KHÓA: Đạo đức, quản lý giáo dục, kế hoạch hóa, hoạt động trải nghiệm, học sinh, trung học phổ thông.

→ Nhận bài 20/11/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 01/12/2022 → Duyệt đăng 25/12/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12220207>

1. Đặt vấn đề

Giáo dục và đào tạo là một trong những lĩnh vực từ lâu được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm, được xem là “Quốc sách hàng đầu” [1]. Đại hội lần thứ XIII của Đảng tiếp tục đề cao vai trò của giáo dục như là tiêu điểm của sự phát triển, mang tính đột phá, khai mở con đường phát triển nguồn nhân lực Việt Nam trong thế kỉ XXI: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục và đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học” [2]. Trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế, đất nước ta không ngừng phát triển về mọi mặt. Song bên cạnh những mặt tích cực còn phát sinh những vấn đề mà chúng ta phải đối mặt với những nguy cơ, thách thức từ mặt trái của cơ chế thị trường đang tác động đến tư tưởng, đạo đức và lối sống của một bộ phận thanh niên trong đó có học sinh ở trường trung học phổ thông.

Đạo đức là một tập hợp các quan niệm xã hội mang tính nguyên tắc, chuẩn mực, chi phối thái độ và hành vi của con người trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Giáo dục đạo đức cho học sinh luôn được xem là vấn đề quan trọng, là trách nhiệm của toàn xã hội mà ngành Giáo dục nói chung, nhà trường nói riêng [3]. Trong Điều 2, Luật Giáo dục năm 2019 [4], đã xác định: “Mục tiêu giáo dục nhằm phát triển toàn diện con người Việt Nam có đạo đức, tri thức, sức khỏe, thẩm mỹ và nghề nghiệp; có phẩm chất, năng lực và ý thức công dân; có lòng yêu nước, tinh thần dân tộc trung thành với lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; phát huy tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân; nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực và bồi dưỡng nhân tài, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ

quốc và hội nhập quốc tế”.

Hoạt động quản lý giáo dục đạo đức từ lâu đã trở thành đề tài nghiên cứu phong phú và hấp dẫn đối với các nhà nghiên cứu khoa học xã hội trong và ngoài nước và càng ngày họ càng phát hiện ra vai trò to lớn của hoạt động này trong việc hình thành và phát triển nhân cách toàn diện của con người [5], [6], [7], [8], [9]. Nhìn chung, các nghiên cứu trên đã chỉ ra thực trạng đạo đức của học sinh, thực trạng giáo dục đạo đức và quản lý hoạt động này ở nhiều cấp học và đã đề ra những biện pháp quản lý hoạt động giáo dục đạo đức mang tính hiệu quả, khả thi ở từng cấp học và địa phương. Có rất ít các nghiên cứu về giáo dục đạo đức cũng như quản lý giáo dục đạo đức qua hoạt động trải nghiệm. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi đề cập đến việc xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm trong quản lý giáo dục ở trường trung học phổ thông.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đạo đức và giáo dục đạo đức

2.1.1. Đạo đức

Theo Từ điển Tiếng Việt: “Đạo đức là những tiêu chuẩn, những nguyên tắc quy định hành vi quan hệ của con người đối với nhau và đối với xã hội. Đạo đức là những phẩm chất tốt đẹp của con người theo những tiêu chuẩn đạo đức của một giai cấp nhất định” [10, tr.211].

Theo Phạm Viết Vượng: “Đạo đức là một hình thái ý thức xã hội, là hệ thống các quan niệm về cái thiện, cái ác trong mối quan hệ của con người với con người” [3, tr.170-171].

Từ các quan niệm, chúng tôi cho rằng: Đạo đức là một hình thái ý thức xã hội, bao gồm một hệ thống những nguyên tắc, chuẩn mực xã hội, nhờ đó con người tự giác đánh giá và điều chỉnh hành vi của mình trong các quan hệ giữa cá nhân với cá nhân, giữa cá nhân với xã hội cho phù hợp với lợi ích, hạnh phúc của con người và sự tiến bộ xã hội.

2.1.2. Giáo dục đạo đức

Tác giả Phạm Viết Vượng cho rằng: “Giáo dục đạo đức là quá trình tác động hình thành cho học sinh ý thức, tình cảm, niềm tin và thói quen hành vi đạo đức, thể hiện trong cuộc sống hằng ngày đối với gia đình, cộng đồng, làng xóm, với bạn bè tập thể” [7, tr.302].

2.2. Hoạt động trải nghiệm

2.2.1. Trải nghiệm

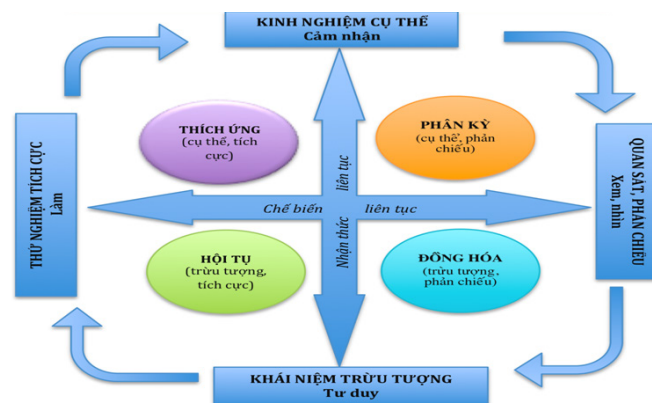
“*Trải* có nghĩa là đã từng qua, từng biết, từng chịu đựng; còn *nghiệm* có nghĩa là kinh qua thực tế nhận thấy điều nào đó là đúng” [11].

2.2.2. Hoạt động trải nghiệm

Có nhiều quan niệm khác nhau về hoạt động trải nghiệm, theo Đinh Thị Kim Thoa: “Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục, trong đó dưới sự hướng dẫn của giáo viên từng cá nhân học sinh được tham gia trực tiếp vào các hoạt động khác nhau của đời sống ở nhà trường cũng như ngoài xã hội với tư cách là chủ thể của hoạt động, qua đó phát triển năng lực thực tiễn, phẩm chất nhân cách và phát huy tiềm năng sáng tạo của cá nhân mình [12].

Trong lý thuyết hoạt động trải nghiệm của David Kolb (1939), “Học tập kiến tạo” và “Học tập liên ngành” [13], hoạt động trải nghiệm là quá trình học tập thông qua sự biến đổi, chuyển hóa kinh nghiệm tạo ra tri thức. Kolb đã đưa ra mô hình về chu trình hoạt động trải nghiệm gồm bốn yếu tố (xem Hình 1):

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 [14]: Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục được thực

Hình 1: Mô hình học tập trải nghiệm của D.Kolb

hiện bắt buộc từ lớp 1 đến lớp 12; ở tiểu học được gọi là hoạt động trải nghiệm, ở trung học cơ sở và trung học phổ thông được gọi là hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp [15]. Trong đó, học sinh dựa trên sự tổng hợp kiến thức của nhiều lĩnh vực giáo dục và nhóm kỹ năng khác nhau để trải nghiệm thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình và tham gia hoạt động phục vụ cộng đồng dưới sự hướng dẫn và tổ chức của nhà giáo dục, qua đó hình thành những phẩm chất, năng lực chung và năng lực đặc thù. Chúng tôi đồng quan điểm với khái niệm này và cho rằng: Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện.

2.3. Giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm

2.3.1. Sự cần thiết của giáo dục đạo đức cho học sinh qua hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp

Hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện. Hoạt động tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi. Thông qua hoạt động này, những kinh nghiệm đã trải qua chuyển hoá thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới, góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai. Cả hai hoạt động góp phần hình thành, phát triển 5 phẩm chất chủ yếu, 3 năng lực chung và 7 năng lực đặc thù cho học sinh. Nội dung hoạt động được xây dựng dựa trên các mối quan hệ của cá nhân học sinh với bản thân, với xã hội, với tự nhiên và với nghề nghiệp.

Trong trường trung học phổ thông, hoạt động trải nghiệm cùng với hoạt động dạy học trên lớp tạo thành tính chỉnh thể và toàn vẹn của chương trình giáo dục phổ thông. Hoạt động trải nghiệm cũng là phương tiện chủ yếu của giáo dục đạo đức, giáo dục phát triển toàn diện nhân cách cho học sinh. Đây là những hoạt động được thực hiện bởi học sinh; do học sinh là chủ thể dưới vai trò định hướng, chỉ đạo, điều khiển của giáo viên. Hoạt động tạo nên sự thống nhất giữa giáo dục và dạy học, giữa giáo dục trong và ngoài nhà trường. Đặc trưng cơ bản của hoạt động trải nghiệm trong nhà trường trung học phổ thông, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục phổ thông [7].

2.3.2. Ý nghĩa giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm

Từ những quan niệm về đạo đức, giáo dục đạo đức, trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm có thể

thấy: Trong quá trình giáo dục đạo đức, thông qua hoạt động trải nghiệm dưới vai trò chủ đạo của giáo viên. Giáo viên tạo ra môi trường hoạt động phù hợp, hỗ trợ, khuyến khích học sinh tham gia vào các hoạt động. Học sinh chủ động, tích cực tham gia hoạt động thông qua việc trực tiếp tham gia vào các hoạt động cụ thể. Học sinh có những trải nghiệm thực tiễn cả về hành vi và cảm xúc, cùng với vốn tri thức và kinh nghiệm của bản thân, từ đó sẽ có những phân tích, đánh giá hiện thực khách quan, có những thay đổi của bản thân, hình thành tri thức đạo đức, tình cảm, hành vi và thói quen đạo đức phù hợp với chuẩn mực xã hội. Đây chính là sự khác biệt giữa giáo dục đạo đức theo lí thuyết hàn lâm và giáo dục thông qua hoạt động trải nghiệm [12], [13].

Theo cách hiểu trên, trong phạm vi nghiên cứu đã xác định: Giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm là quá trình được tổ chức có mục đích, có kế hoạch trong đó dưới sự hướng dẫn của giáo viên. Học sinh được tham gia trực tiếp vào các hoạt động khác nhau của đời sống với tư cách là chủ thể của hoạt động, qua đó hình thành và phát triển ý thức, tình cảm, niềm tin và hành vi, thói quen đạo đức phù hợp với mục tiêu giáo dục.

2.4. Quản lí giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm

Giáo dục đạo đức là nhiệm vụ quan trọng có tính chất nền tảng ở mọi cấp học. Thông qua giáo dục đạo đức, học sinh nhận thức được các quy tắc, chuẩn mực đạo đức, từ đó hình thành xúc cảm tình cảm tích cực đối với các chuẩn mực đạo đức và có hành vi, thói quen đạo đức phù hợp. Giáo dục đạo đức có thể thực hiện thông qua việc tích hợp lồng ghép trong các môn học, thông qua việc thực hiện các quy định của nhà trường, thông qua việc tuyên truyền, qua các tấm gương người tốt, việc tốt... Tuy nhiên, thông qua việc cho học sinh tham gia vào các hoạt động để học sinh được trải nghiệm, cảm nhận, từ đó nhận thức đúng, sai, biết tự rút kinh nghiệm, điều chỉnh hành vi của bản thân cho phù hợp, đây là con đường mang lại hiệu quả [7], [9].

Để thực hiện có hiệu quả hoạt động này, việc quản lí là vấn đề quan trọng. Quản lí giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm là nhưng tác động có mục đích, có kế hoạch của công tác quản lí nhằm khai thác, lựa chọn, tổ chức và thực hiện các nguồn lực theo kế hoạch chủ động và phù hợp với quy luật khách quan để học sinh được tham gia trực tiếp vào các hoạt động khác nhau của đời sống với tư cách là chủ thể của hoạt động, qua đó hình thành và phát triển ý thức, tình cảm, niềm tin và hành vi, thói quen đạo đức phù hợp với mục tiêu giáo dục phổ thông.

2.5. Giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trung học phổ thông

2.5.1. Đặc điểm của học sinh trung học phổ thông

Học sinh ở trường trung học phổ thông còn gọi là tuổi thanh niên, là giai đoạn phát triển bắt đầu từ lúc dậy thì và kết thúc khi bước vào tuổi người lớn. Các em có độ tuổi từ 15 đến 18 tuổi. Đó là những học sinh đang theo học từ lớp 10 đến lớp 12 ở các trường trung học phổ thông. Lứa tuổi trung học phổ thông có một vị trí đặc biệt quan trọng trong các thời kì phát triển của học sinh. Sự phát triển của các em thể hiện ở các mặt sau (xem Bảng 1).

Bảng 1: Sự phát triển của học sinh trung học phổ thông

STT	Sự phát triển	Đặc điểm
1	Thể chất	<ul style="list-style-type: none"> - Hoàn thiện về cơ bản và có sự cân đối giữa các bộ phận trong cơ thể. - Hoạt động của hệ tim mạch ở trạng thái bình thường hệ thần kinh có những thay đổi quan trọng do cấu trúc bên trong của não phức tạp và các chức năng của não phát triển. - Đặc điểm phát triển thể chất tạo tiền quan trọng cho việc thiết kế, tổ chức các hoạt động giáo dục đạo đức, hoạt động trải nghiệm.
2	Tâm lí	<ul style="list-style-type: none"> - Hình thành và phát triển thế giới quan. - Tự ý thức và khả năng tự giáo dục. - Tình cảm phong phú, đa dạng, phức tạp, sâu sắc, mạnh mẽ và bền vững. - Bị chi phối khi chọn nghề. Các phẩm chất ý chí được bộc lộ rõ ràng. - Định hướng giá trị bản thân. Tính tích cực xã hội.

2.5.2. Mục tiêu giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trường trung học phổ thông

Theo Luật Giáo dục năm 2019, Điều 29: Mục tiêu giáo dục phổ thông “Nhằm phát triển toàn diện cho người học về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ, kĩ năng cơ bản, phát triển năng lực cá nhân, tính năng động và sáng tạo; hình thành nhân cách con người Việt Nam và trách nhiệm công dân; chuẩn bị cho người học tiếp tục học chương trình giáo dục đại học, giáo dục nghề nghiệp hoặc tham gia lao động, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”.

Mục tiêu giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông là nhằm hình thành và phát triển ở học sinh ý thức, thái độ, tình cảm, niềm tin đạo đức, tạo lập được những thói quen hành vi đạo đức phù hợp với yêu cầu của xã hội hiện nay. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay, giáo dục đạo đức giữ vai trò quan trọng trong việc giáo dục cho học sinh ý thức và hành vi công dân. Giáo dục đạo đức được thực hiện thông qua tất cả các môn học và thông qua hoạt động trải nghiệm.

2.5.3. Nội dung giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trung học phổ thông

Theo chuẩn đầu ra của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, học sinh cần đạt được 5 phẩm chất và 10 năng lực (xem Hình 2) [14].

Hình 2: Các phẩm chất và năng lực của học sinh

Theo đó, chúng tôi xác định nội dung giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông hiện nay qua Bảng 2.

Bảng 2: Nội dung giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông

STT	Giáo dục đạo đức	Nội dung
1	Giáo dục lòng yêu nước	<ul style="list-style-type: none"> - Giúp học sinh hiểu và có lòng tự hào về truyền thống của quê hương, đất nước. - Biết thể hiện thái độ kính trọng, biết ơn người lao động, người có công với nước. - Tích cực, chủ động vận động người khác tham gia các hoạt động bảo vệ thiên nhiên, phát huy giá trị các di sản văn hoá của quê hương, đất nước; các hoạt động xây dựng, bảo vệ Tổ quốc.
2	Giáo dục lòng nhân ái	<ul style="list-style-type: none"> - Giáo dục học sinh biết yêu quý, cư xử hoà đồng với mọi người. - Chủ động, tích cực vận động người khác tham gia phòng ngừa, ngăn chặn các hành vi bạo lực, các hoạt động thiện nguyện. - Biết tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người. - Biết cảm thông, chia sẻ, độ lượng với người xung quanh.
3	Giáo dục tinh chăm chỉ	<ul style="list-style-type: none"> - Biết đánh giá điểm mạnh, điểm yếu của bản thân, thuận lợi, khó khăn trong học tập để xây dựng kế hoạch học tập. - Có ý chí vượt khó khăn để đạt kết quả tốt trong học tập, trong lao động. - Có định hướng nghề nghiệp rõ ràng; tích cực học tập, rèn luyện để chuẩn bị cho nghề nghiệp tương lai.
4	Giáo dục tính trung thực	<ul style="list-style-type: none"> - Biết nhận thức đúng và hành động theo lẽ phải. - Sẵn sàng đấu tranh bảo vệ lẽ phải, bảo vệ người tốt. - Tích cực tham gia và vận động người khác tham gia phát hiện, đấu tranh với các hành vi thiếu trung thực trong học tập và trong cuộc sống.
5	Giáo dục tính trách nhiệm	<ul style="list-style-type: none"> - Tích cực, tự giác và nghiêm túc rèn luyện, tu dưỡng đạo đức của bản thân. - Sẵn sàng chịu trách nhiệm về những lời nói và hành động của bản thân. - Hiểu và biết làm tròn bổn phận với người thân và gia đình. - Quan tâm bàn bạc với người thân, xây dựng và thực hiện kế hoạch chi tiêu hợp lý trong gia đình. - Tích cực tham gia và vận động người khác tham gia các hoạt động công ích, các hoạt động tuyên truyền pháp luật. - Đánh giá được hành vi chấp hành kỉ luật, pháp luật của bản thân và người khác; đấu tranh phê bình các hành vi vi phạm kỉ luật, vi phạm pháp luật. - Hiểu và có ý thức tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên; đấu tranh ngăn chặn các hành vi sử dụng bừa bãi, lãng phí vật dụng, tài nguyên. - Chủ động, tích cực tham gia và vận động người khác tham gia các hoạt động tuyên truyền, chăm sóc, bảo vệ thiên nhiên, ứng phó với biến đổi khí hậu và phát triển bền vững.

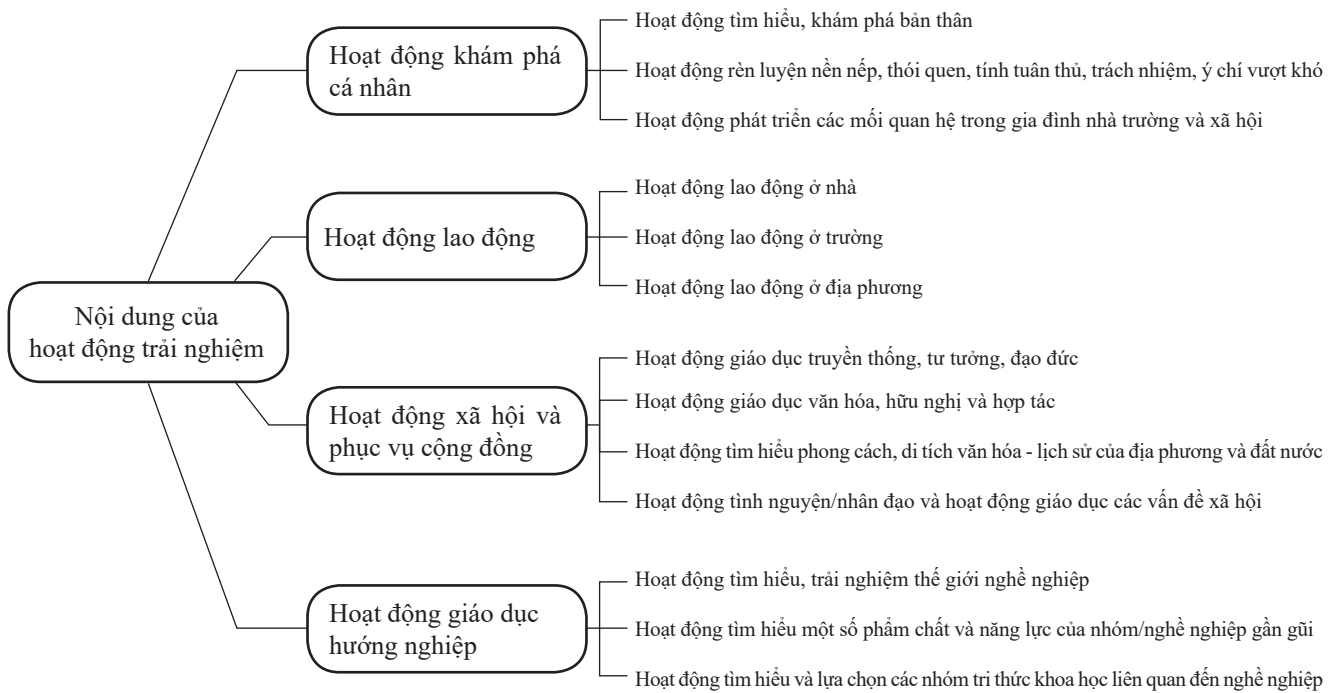
Các nội dung giáo dục đạo đức trên được thực hiện thông qua các hoạt động trải nghiệm hướng vào 04 lĩnh vực: Hoạt động phát triển cá nhân, hoạt động lao động, hoạt động xã hội và phục vụ cộng đồng, hoạt động giáo dục và hướng nghiệp (xem Hình 3) [2].

Bốn lĩnh vực hoạt động này được thực hiện thông qua bốn loại hình chủ yếu: Sinh hoạt dưới cờ, sinh hoạt lớp, hoạt động theo chủ đề và hoạt động câu lạc bộ. Ở trường trung học phổ thông, chương trình hoạt động trải nghiệm tập trung nhiều hơn vào các hoạt động xã hội và phục vụ cộng đồng; hoạt động hướng nghiệp. Tuy nhiên, hoạt động phát triển cá nhân, hoạt động lao động vẫn được tiếp tục triển khai để phát triển các phẩm chất và năng lực của học sinh.

2.6. Xây dựng hệ hoạch giáo dục đạo đức cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

2.6.1. Mục tiêu của biện pháp

- Xây dựng được kế hoạch giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trường trung học phổ thông với các nội dung gắn với các chủ đề cụ thể phù hợp với điều kiện thực tiễn và đặc điểm tâm sinh lí của học sinh.
- Xác định được chủ đề giáo dục đạo đức, hướng dẫn

Hình 3: Nội dung 4 lĩnh vực của các hoạt động trải nghiệm

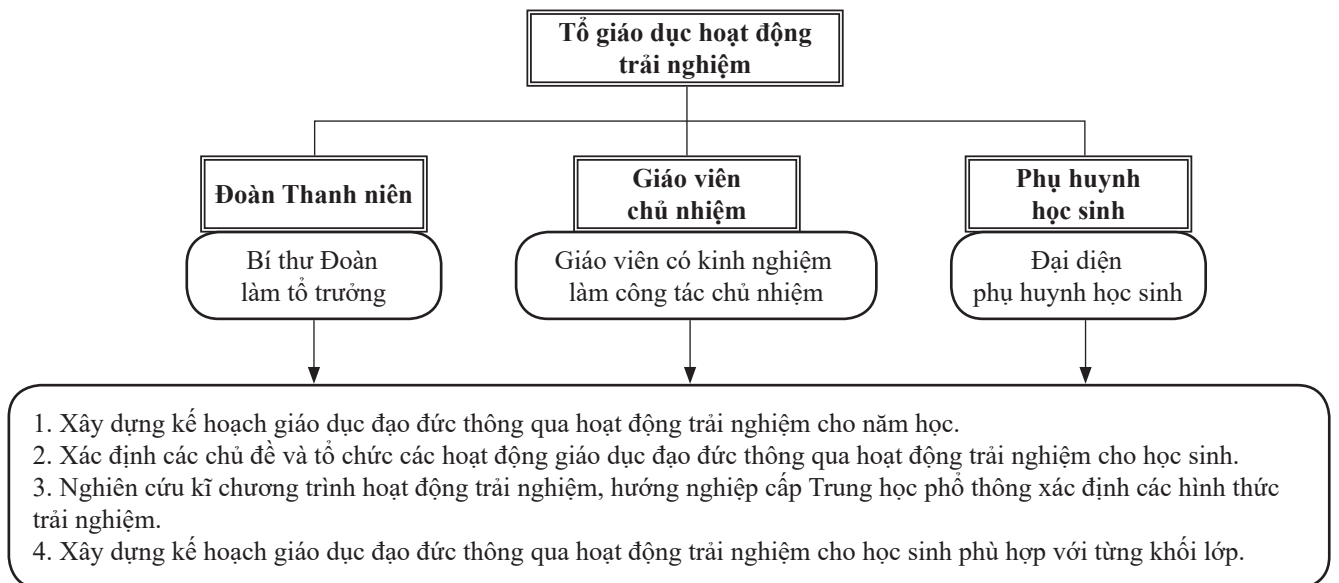
hỗ trợ giáo viên trong tổ chức giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trường trung học phổ thông.

- Nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh trường trung học phổ thông.

2.6.2. Nội dung của biện pháp

Thông qua cuộc họp hội đồng sư phạm đầu năm, hiệu trưởng ra quyết định thành lập Tổ Giáo dục hoạt động trải nghiệm (xem Hình 4):

Để xây dựng được các chủ đề giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường và tâm sinh lí của học sinh. Mỗi giáo viên cần nắm được các nội dung giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông với 5 nội dung chính ứng với 5 phẩm chất theo Chuẩn đầu ra của Chương trình Giáo dục phổ thông mới: 1) Giáo dục lòng yêu nước; 2) Giáo dục lòng nhân ái; 3) Giáo dục tính chăm chỉ; 4) Giáo dục tính trách nhiệm (trách nhiệm với bản thân; gia đình; xã hội và môi trường); 5) Giáo dục tính trung thực.

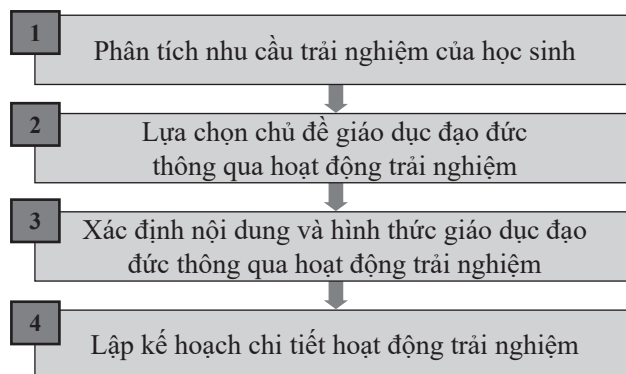
Hình 4: Nội dung kế hoạch hóa giáo dục đạo đức cho học sinh

Đồng thời, giáo viên phải nghiên cứu kỹ chương trình hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp cấp Trung học phổ thông, xác định các hình thức trải nghiệm: Khám phá; tương tác; nghiên cứu. Gắn với các mạch nội dung hoạt động hướng vào bản thân, hướng đến xã hội, hướng đến tự nhiên, hướng nghiệp. Từ nội dung giáo dục đạo đức với đặc điểm, điều kiện thực tiễn của các trường trung học phổ thông trong huyện, có thể xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm phù hợp với học sinh.

2.6.3. Cách thức thực hiện biện pháp

Để xây dựng kế hoạch giáo dục phù hợp, có thể thực hiện theo quy trình sau (xem Hình 5):

Cụ thể, cách thức thực hiện biện pháp theo trình tự nhất quán qua Bảng 3:

Hình 5: Các bước kế hoạch hóa giáo dục đạo đức cho học sinh

2.6.4. Điều kiện thực hiện biện pháp

Để xây dựng kế hoạch và tổ chức giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông thông qua hoạt động trải nghiệm có tính khả thi cần:

Bảng 3: Các bước kế hoạch hóa giáo dục đạo đức cho học sinh

STT	Các bước	Nội dung
1	Phân tích nhu cầu trải nghiệm của học sinh	<ul style="list-style-type: none"> - Để biết được nhu cầu trải nghiệm của học sinh, giáo viên phải hiểu được đặc điểm tâm sinh lí, hoàn cảnh cuộc sống, địa phương sinh sống của học sinh. - Căn cứ vào điều kiện thực tiễn, kế hoạch năm học của nhà trường, mục tiêu và nội dung giáo dục đạo đức để xây dựng kế hoạch và hình thành ý tưởng cho chủ đề trải nghiệm. - Tổ giáo dục trải nghiệm có thể áp dụng các phương pháp nghiên cứu: Điều tra, quan sát, phỏng vấn, trao đổi với cha mẹ học sinh và học sinh. - Ý tưởng tốt cho việc xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức và lựa chọn một chủ đề trải nghiệm cần đảm bảo các tiêu chí sau: Gắn với thực tiễn đời sống của học sinh; kích thích sự hứng thú tò mò của học sinh; trải nghiệm trong môi trường học tập an toàn; sự hợp tác giữa các lực lượng trong và ngoài nhà trường.
2	Lựa chọn chủ đề giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm	<ul style="list-style-type: none"> - Một chủ đề trải nghiệm được lựa chọn tốt thì phải theo nguyên tắc 5WH: What, Which, Who, Whom, Why and How. - Tên và nội dung của chủ đề trải nghiệm phải tạo ra được sự tò mò, lôi cuốn, hấp dẫn và ấn tượng ban đầu của học sinh nhưng cần bám sát mục tiêu, nội dung đạo đức theo phân phối chương trình và đặc thù của mỗi khối lớp học. - Mỗi chủ đề trải nghiệm có thể tích hợp nhiều bài học. - Tiến trình lựa chọn chủ đề giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm: Thu thập các thông tin cho hoạt động trải nghiệm; điều tra mối quan tâm của học sinh về chủ đề trải nghiệm; tham chiếu với các nguồn lực để dự kiến những nội dung và nhiệm vụ trải nghiệm cho học sinh; đặt tên cho chủ đề trải nghiệm.
3	Xác định nội dung và hình thức giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm	<ul style="list-style-type: none"> - Căn cứ vào chủ đề giáo dục đạo đức thông qua hoạt động trải nghiệm, mục tiêu chủ đề, bối cảnh thực tiễn để xác định các nội dung và hình thức thực hiện trong các hoạt động trải nghiệm. - Các nhiệm vụ mà học sinh cần thực hiện, gồm ba nhóm: Phát triển tri thức đạo đức; phát triển hành vi đạo đức; phát triển tình cảm đạo đức. - Các hình thức thực hiện trong các hoạt động trải nghiệm: Phỏng vấn, tham quan, thực địa, báo tường, tập san, áp phích, diễn kịch, trò chơi, thuyết trình về sự kiện, phục vụ cộng đồng...
4	Lập kế hoạch chi tiết hoạt động trải nghiệm	<ul style="list-style-type: none"> - Lập kế hoạch giúp giáo viên định hướng cụ thể cho hoạt động trải nghiệm: Học sinh sẽ trải nghiệm cái gì, như thế nào, khi nào để hoàn thành các nhiệm vụ cụ thể. - Lập kế hoạch giúp giáo viên và cán bộ quản lí dự kiến và sắp xếp trước những yếu tố về nhân lực, tài lực và vật lực cho các hoạt động trải nghiệm nhằm đạt được những mục tiêu giáo dục. - Trong quá trình lập kế hoạch, giáo viên và cán bộ quản lí phải tìm ra phương án trải nghiệm tối ưu cho việc đạt được mục tiêu với chi phí thấp nhất. - Khi lập kế hoạch chi tiết cho hoạt động trải nghiệm cần phải xác định được các nội dung: Nhiệm vụ học sinh cần thực hiện; hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm; nhiệm vụ của các lực lượng trong và ngoài nhà trường tham gia thực hiện; địa điểm thực hiện; thời gian cần thiết cho mỗi nhiệm vụ; cơ sở vật chất cần thiết; chi phí thực hiện; sản phẩm của mỗi nhiệm vụ; bộ công cụ đánh giá sự phát triển trong nhận thức, thái độ và hành vi của học sinh. - Sau khi hoàn thiện kế hoạch chi tiết, tổ giáo dục trải nghiệm có thể thảo luận với giáo viên bộ môn, chuyên gia giáo dục để chỉnh sửa hoàn thiện chương trình. Bên cạnh đó, tổ giáo dục trải nghiệm dự kiến trước những tình huống có thể phát sinh để có phương án xử lí.

- Nắm vững đặc điểm tâm sinh lí lứa tuổi học sinh trung học phổ thông, nhu cầu, hứng thú, nguyện vọng của học sinh trong nhà trường.

- Nắm vững điều kiện tự nhiên, xã hội, truyền thống, văn hoá của địa phương nơi tiến hành hoạt động trải nghiệm.

- Xác định rõ những thuận lợi và khó khăn khi tổ chức thực hiện chủ đề hoạt động trải nghiệm.

- Huy động được sự tham gia phối hợp của các lực lượng giáo dục bên trong và ngoài nhà trường.

- Ban giám hiệu không những thường xuyên kiểm tra, giám sát, động viên, khích lệ tổ giáo dục trải nghiệm mà còn phải xét duyệt kế hoạch hợp lí giữa các hoạt động giáo dục với hoạt động dạy học.

3. Kết luận

Trong nhà trường phổ thông, giáo dục đạo đức là nhiệm vụ quan trọng, có tính chất nền tảng. Để thực hiện mục tiêu giáo dục đạo đức cho học sinh, nhà trường trung học phổ thông có thể thông qua nhiều con đường: Thông qua hoạt động dạy học, thông qua sinh hoạt tập thể, hoạt động xã hội, hoạt động trải nghiệm, thông qua quá trình tự tu dưỡng, rèn luyện của mỗi cá nhân học sinh,... Trong những con đường giáo dục trên, hoạt động trải nghiệm là con đường có ưu thế, mang lại nhiều hiệu quả. Để đạt được điều đó, cán bộ quản lí phải xây dựng kế hoạch giáo dục đạo đức cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm. Đây được xem là hoạt động then chốt trong quản lí giáo dục trong giáo dục đạo đức cho học sinh ở trường trung học phổ thông.

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2006), *Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam, (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [3] Phạm Viết Vượng, (2008), *Giáo dục học*, NXB Hà Nội, tr.206.
- [4] Nước Cộng hoà Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam, (2019), *Luật Giáo dục*.
- [5] Hà Nhật Thăng - Đào Thanh Âm, (1998), *Lịch sử giáo dục thế giới*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [6] Châu Quốc Tuấn, (2010), *Giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông thực trạng và giải pháp*, Tạp chí Giáo dục, số 241, tr.60-62.
- [7] Watson, M., (2008), *Developmental discipline and moral education*, Handbook of moral and character education, p.175-203.
- [8] Wilson, J, (2000), *Methodology and moral education*, Oxford Review of Education, 26(2), 255-262.
- [9] Nguyễn Thị Thi, (2017), *Quản lí giáo dục đạo đức cho học sinh trường trung học cơ sở thành phố Hà Nội trong bối cảnh đổi mới giáo dục*, Luận án Tiến sĩ Quản lí Giáo dục, Học viện Quản lí Giáo dục, 167tr + 48tr.
- [10] Hoàng Phê (chủ biên), (1998), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [11] *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, (2011), NXB Bách Khoa.
- [12] Đinh Thị Kim Thoa, (2015), *Kĩ năng xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong trường trung học*, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Tài liệu tập huấn.
- [13] Kolb, D. A & A. Y, (2005), *Learning Styles and Learning Spaces: Enhancing Experiential Learning in Higher Education*, Academy of Management Learning & Education, Vol. 4, No. 2, pp.193-212.
- [14] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể*, Hà Nội.
- [15] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp*.

DEVELOPING A PLAN OF ETHICAL EDUCATION FOR STUDENTS THROUGH EXPERIENTIAL ACTIVITIES IN EDUCATIONAL MANAGEMENT IN HIGH SCHOOLS

Le Quang Dung¹, Huynh Gia Bao^{*2}

¹ Email: lqdung2202@gmail.com
Go Cong High School
Ward 5, Go Cong town, Tien Giang, Vietnam

* Corresponding author

² Email: hgbao@ctu.edu.vn
Can Tho University
Campus II, 3/2 street, Xuan Khanh, Ninh Kieu,
Can Tho, Vietnam

ABSTRACT: Ethics is considered as the concept of human morality. Ethical education for students is an important and fundamental task. There are a variety of educational strategies that high schools can use to achieve that goal, in which experiential activities show its advantages and effectiveness. This article deals with the issue of developing a moral education plan for students through experiential activities in educational management in high schools.

KEYWORDS: Ethics, educational management, planning, experiential activities, student, high school.